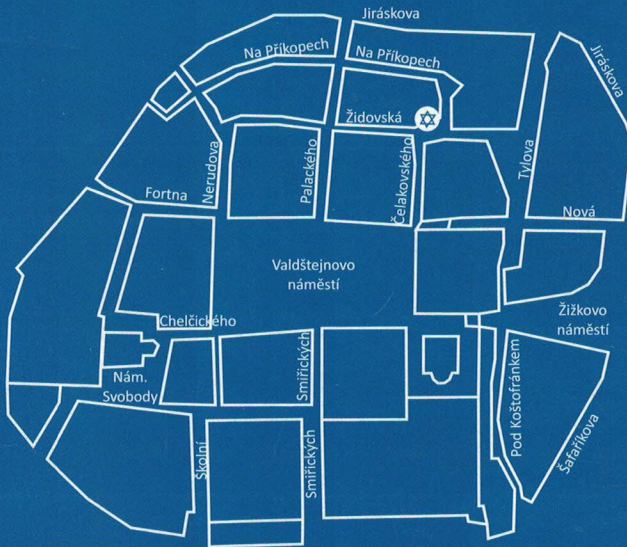

Synagoga v Jičíně

Kontakty, vydalo:

Baševi, občanské sdružení
Fügnerova 193, 506 01 Jičín
www.basevi.unas.cz
email: basevi@seznam.cz

Podpořeno z grantu města Jičína
design a foto: David Jung, www.adlatus.cz

Baševi občanské sdružení

Synagoga v Jičíně

První zmínka o jičínské synagoze pochází z května 1773, kdy byla na střeše synagogy osazena Davidova hvězda. Podle toho můžeme usuzovat, že stavba byla téhož roku dokončena.

V ocenění majetku jičínské židovské obce z roku 1784 se uvádí jako nová, z kamene vystavěná a klenutá stavba v ceně 4000 zlatých. V roce 1785 byla také založena první kniha sedadel jičínské synagogy, vedená až do roku 1850.

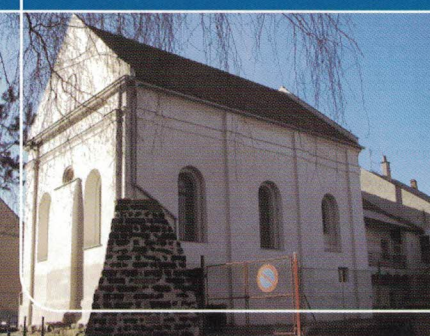
Za velkého požáru 23. června 1840 shořela vedle pěti domů židovské ulice také střecha a krov synagogy. Po požáru byla provedena oprava střechy a stavba nového přímého schodiště na ženskou galerii. Především však došlo k nové klasicistní výmalbě interiéru synagogy, kterou tvoří rámování iluzivních polí na klenbě a článkovi, doplněné dekorativními modrými rostlinnými motivy. Všechny stěny synagogy pokrývá světle modrá výmalba, zatímco tektonické prvky pilastrů byly ponechány v barvě slonové kosti. Ačkoliv tato vrstva byla značně poškozená, byla v letech 2005-2006 restaurována formou čištění, fixace a retuší. Nejstarší vrstvu výmalby synagogy se podařilo zachovat pouze na svatostánku.

Architektura jičínské synagogy představuje mimořádně čistou podobu drobné pozdně barokní synagogy. Obdélná stavba s vysokou sedlovou střechou je sklenuta třemi poli valené klenby protknuté třemi páry lunet. Těm odpovídají tři vysoká okna v jižní a severní podélné stěně a dvě ve východní a západní štítové stěně. Průčelí jsou zevně členěna čtyřmi pilastry, zakončenými architrávem a římsou.

Interiér synagogy tvoří poněkud nepravidelný obdélný prostor o délce 10,50/90 a šířce 6,40 m, výška klenby dosahuje 7 m. Tři klenební pole jsou oddělené klenebními pasy, svedenými na dvojice pilastrů. Toto trojdílné členění velmi dobře odpovídá tradičnímu liturgickému využití synagogálního prostoru: vstupní západní část byla určena jako předsíň synagogy v patře s ženskou galerií, střední část byla určena pro bimu (*almemor*) s pultem (*šulchan*) pro předčítání Tóry uprostřed hlavního sálu a s lavicemi po obvodu, a východní část pro svatostánek se schránkou na svitky Tóry (*aron-ha-kodeš*) a pult (*amud*) pro kantora, který odtud vede bohoslužbu. Podobné členění bylo obvyklé u většiny významných synagog podélného typu v Čechách a na Moravě od 2. poloviny 17. století.

Nejvýraznější součástí vnitřního prostoru jičínské synagogy je unikátní kamenný svatostánek, který se dochoval dodnes bez většího poškození. Kamenné prvky svatostánku nesou prvky vrcholného baroku a lze je datovat přibližně do 2. čtvrtiny 18. století. Údajně pocházejí z kostela jezuitské koleje v Jičíně, zrušeného v r. 1773, kdy probíhala také výstavba synagogy.

Architektura aronu-ha-kodeš odpovídá ustálenému typu barokních svatostánků v českých synagogách. Jejich charakteristickým znakem bylo použití zdvojených a tordovaných sloupků. Na nástavec svatostánku navazuje malovaný červený baldachýn s korunou Tóry, zdůrazňující královský majestát Zákona. Oválným okénkem nad svatostánkem vnikaly během ranních bohoslužeb do sálu první paprsky vycházejícího slunce.

Bima stojí téměř ve středu synagogy, aby bylo předčítaný text dobře slyšet v celém sálu. Stěny bimy byly zakončeny profilovaným pískovcovým parapetem, do něhož byla zřejmě osazena kovaná mříž. Podobná netradičně řešená bima se dochovala pouze v synagoze v Luži (1760) ve východních Čechách.

V březnu 1905 bylo do synagogy zavedeno plynové osvětlení a v roce 1927 bylo instalováno elektrické osvětlení. V roce 1932 bylo jižní a východní průčelí synagogy nově omítnuto stříkanou omítkou.

Bohoslužby se v synagoze konaly až do září 1941, kdy byly výnosem říšského protektora zakázány. Během okupace a po válce bylo vnitřní zařízení synagogy devastováno, lavice, svícny a lustry a další součásti zařízení se ztratily.

V 60. letech 20. století přešla opuštěná synagoga do majetku města Jičína a byla využívána jako sklad a sušárna léčivých bylin. Díky tomu zůstala uchráněna další devastaci.

Text: PhDr. Arno Pařík, Židovské muzeum Praha

